

FEJLESSZÜK KI A TUDOMÁNYBAN A BÍRÁLATOT ÉS A VÉLEMÉNYEK HARCÁT*

Pártunk XIX. kongresszusa, amely kidolgozta a kommunista építés hatalmas programját, különös figyelmet szentelt a szovjet tudomány fejlesztése kérdéseinek. A kongresszuson kiemelték, hogy a további műszaki haladásért folytatott harcban nagy szerepet játszik a tudomány, amely felfedezéseivel segíti a szovjet népet abban, hogy teljesebben feltárja és jobban kihasználja a természet erőit és kincseit.

Pártunk figyelembe veszi a tudomány egyre növekvő jelentőségét társadalmunk életében és szakadatlanul gondoskodik fejlesztéséről. A szovjet tudósok, miközben végrehajtják a Sztálin elvtárs által kitűzött feladatot, hogy nemcsak elérjék, de a közeli jövőben túl is szárnyalják a külföldi tudomány eredményeit, hatalmas népgazdasági jelentőségű problémákat oldanak meg.

»Marxizmus és a nyelvtudomány kérdései« című klasszikus munkájában Sztálin elvtárs rámutat: *»Mindenki tudja azt, hogy semmiféle tudomány sem fejlődhet és érhet el sikereket a vélemények harca, a kritika szabadsága nélkül«.* (A szovjet nyelvtudomány kérdései, Szikra, 1950. 245 old.)

Az élet, az élenjáró szovjet tudomány fejlődésének gazdag tapasztalatai napról napra igazolják ennek az alapvető útmutatásnak helyességét. Pártunk Központi Bizottsága közbelépésének eredményeként számos tudományágban a szovjet emberektől idegen erkölcsöket és hagyományokat tártak fel, napfényre hozták a kasztszerű elzárkózottság és a kritikához való megengedhetlen viszony tényeit, leleplezték és szétzúzták a burzsoá ideológia és a legkülönbözőbb vulgárizáló torzítások megnyilvánulásait. Az ismert filozófiai, biológiai, élettani, nyelvtudományi, közgazdaságtani viták komoly ideológiai hiányosságokat tártak fel különböző tudományágokban, lendületet adtak a bírálat és a vélemények harca kibontakozásának, fontos szerepet tölthettek be a tudomány fejlesztésében. A viták eredményeképpen megszűnt a tudomány számos frontszakaszán addig uralkodó arakcsejevi rendszer.

G. M. Malenkov elvtárs a Párt XIX. kongresszusán a Központi Bizottság munkájáról szóló beszámolójában beszélt a párt feladatairól az ideológiai munka

* Vezércikk a Pravda 1952. november 17. számában.

területén és hangsúlyozta, hogy »magasabb színvonalra kell emelnünk a szovjet tudományt, a tudományos munkában ki kell fejlesztenünk a bírálatot és a vélemények harcát, szem előtt tartva, hogy csakis ezen az úton haladva tudja a szovjet tudomány betölteni küldetését — csak így tudja elfoglalni az első helyet a világ tudományában«. (Szabad Nép, 1952. okt. 8., 4. lap.)

Az elmúlt években a tudomány és a technika fejlődésében nagyjelentőségű sikereket könyveltünk el. Tudományos kádereink sorait nagyszámú fiatal tudós egészítette ki. Egész sor tudományágban azonban még mindig nem szűnt meg teljesen az egyes tudós-csoportok monopóliuma, akik elnyomják a növekvő, fiatal erőket, elhárítják maguk felől a kritikát és tudományos kérdéseket adminisztratív úton próbálnak megoldani.

Nem tekinthetjük például normálisnak a fizika területén kialakult helyzetet, ahol vannak olyan tudós-csoportok, amelyek kitérnek a vita elől s nem hajlandók tudomásul venni semmiféle kísérletet, amely a mai fizikában található idealisztikus irányzatok bírálatára irányul. Egyes tudományos intézmények vezetői nem hallgatják meg az alulról jövő kritikát, pl. az Ukrán Sz. Sz. K. Tudományos Akadémiája Fizikai Intézetében. A vélemények harcának hiányát, a kritika bátortalanságát bizonyítja a fizikában »A modern fizika filozófiai kérdései« című nemrég megjelent gyűjtemény is, amelyben a kritikai megjegyzések nagyobbrészt régi munkákra vonatkoznak, az elmúlt időszak munkáit azonban, amelyekben idealista hibák találhatók, nem veti alá mélyreható tudományos, kritikai elemzésnek.

A kritika elégtelen fejlődése mutatkozik meg a természettudománynak olyan fontos ágában, mint a talajtan, amelynek hivatása, hogy megoldja a szocialista földművelés által felvetett rendkívül komoly problémákat. A talajtan területén az élenjáró, materialista irány évek óta különböző formákban ellenállásba ütközik a reakciós, tudományellenes irányzat részéről, amely »a talaj csökkenő termékenységének« hírhedt »elméletében« gyökerezik. E tudományág sajtóorgánuma, a »Talajtan« (Pocsvovegyenyije) című folyóirat nem segíti elő az elvi kritika kibontakozását, nem száll aktívan síkra az élenjáró felfogás védelmében.

Nagy és felelősségteljes feladatok várnak a társadalmi tudományok művelőire. A filozófiai, nyelvtudományi és közgazdaságtani viták során lelepleződtek a marxizmussal szemben ellenséges ideológia megnyilvánulásai, meghatározták a tudomány további fejlődésének útjait a marxizmusnak e tudományokban való meghonosítása alapján.

A tények azt bizonyítják, hogy a társadalmi tudományok egyes területei súlyosan elmaradtak az élet követelményeitől. A Párt XIX. kongresszusán például megállapították a jogtudomány terén észlelhető komoly fogyatékoságokat, amely hosszú idő óta nem old meg a szocialista építés gyakorlata által felvetett számos fontos kérdést. A pártsajtó nem egyszer rámutatott a »Voproszi isztorii« c. folyóirat, valamint egyes történelmi munkák fogyatékoságaira

és hibáira. A merész kritika segíteni fogja a történettudomány művelőit a hibák és fogyatékoságok kiküszöbölésében és a reájuk váró feladatok sikeres megoldásában.

A Párt XIX. kongresszusának az ötéves tervre vonatkozó irányelvei tartalmazzák a közoktatás nagyszabású programját. Az általános középfokú oktatás megvalósítása, a politechnikai oktatás bevezetése a középiskolákba, magas követelményeket támaszt a pedagógiai tudomány és lélektan művelőivel szemben. Ugyanakkor ezen a területen komoly elmaradás mutatkozik. A Pedagógiai Tudományos Akadémia intézeti és a »Szovjetszkája pedagógika« című folyóirat a politikai oktatás kérdéseinek, valamint a pedagógiai tudomány más problémáinak feldolgozását e problémák feldolgozásának szükségességéről szóló deklarációkkal helyettesítik. Meg kell említeni, hogy az »Ucsityeljszkaja gazeta« (Tanítók lapja) rendkívül gyengén bírálja a pedagógiai tudomány fejlődésének fogyatékoságait.

A tudományos munkában a kritikának egész élével a burzsoá ideológia mindennemű megnyilvánulása, az ideológiai torzítások különféle válfajai ellen kell fordulnia.

A bírálat és a vélemények harca kifejlesztésében a tudomány terén fontos hivatást tölt be sajtónk. V. I. Lenin »A harcok materializmus jelentőségéről« című ismert cikkében ezt írja: »Annak a folyóiratnak, amely a harcok materializmus sajtószerve akar lenni, harcias orgánumnak kell lennie, először is abban az értelemben, hogy fáradhatatlannak kell lennie a »papság« valamennyi modern »okleveles lakájának« lealcázásában és üldözésében, függetlenül attól, hogy a hivatalos tudomány képviselőinek minőségében lépnek-e azok fel, vagy pedig mint szabad portyázók, akik magukat »baloldali demokrata«, vagy »eszmei szocialista« publicistáknak nevezik.« (V. I. Lenin: Marx, Engels, Marxizmus, Szikra, 1949., 453. o.)

Sajtónk közvetlen feladata, hogy könyörtelenül leleplezze a rothadt burzsoá ideológiát, rámutasson az imperializmus mai lakájai, a háborús uszítók segítőtársai írásainak reakciós lényegére. Ugyanakkor megállapítható, hogy a burzsoá ideológiát leleplező, embergyűlölő jellegét feltáró éles, kritikai cikkek még mindig ritkán jelennek meg tudományos folyóiratainkban. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája, valamint sok, széles tudományos folyóirathálózattal rendelkező minisztérium időszaki sajtója kevés figyelmet fordít az ideológiai munka e fontos területére.

Pártszervezeteinknek, miközben a gyakorlatban valósítják meg a Párt XIX. kongresszusának határozatait, napról-napra mélyrehatóan érdeklődniök kell a tudományos intézmények és főiskolák munkája iránt, meg kell szilárdítani a tudomány és a termelés alkotó együttműködését, minden erővel meg kell javítani a tudományos káderek marxista-leninista oktatását. Hivatásuk, hogy biztosítsák a tudományos munka további felemelkedését szolgáló elvi kritika széleskörű kibontakoztatását. Nem szabad megfélemlkezni arról, hogy

egyetlen tudományág sem képes fejlődni a kölcsönös dícsérgetés és a hibák kölcsönös elhallgatása áporodott légkörében.

A tudomány területén a kritika és a vélemények harca tudományos kérdéseink növekvő aktivitásáról tanúskodik, akiknek a legnagyobb mértékben érdekük az élenjáró szovjet tudomány fejlődése és felvirágzása. A pártszervezetek mindennapi fontos feladata, hogy minden erejükkel támogassák a tudósok aktivitását a kritika és a vélemények harcának kifejlesztésében, küzdjenek az egyes, kritikát visszautasító tudós-csoportok monopóliumra való törekvései ellen.

Sztálin elvtárs zseniális elméleti munkái és a Kommunista Párt XIX. kongresszusának történelmi határozatai, amelyek kijelölték hazánk kommunista építésének világtörténelmi jelentőségű feladatait, grandiózus távlatokat nyitnak meg a szovjet tudomány előtt. Tudósaink az egész szovjet néppel együtt minden erejükkel a kommunizmus építésének ügyét szolgálják és becsülettel végrehajtják az elébük tűzött feladatot: hogy elfoglalják a világ tudományában az első helyet.